

en één of meer bladen met secties. Bovendien zal op de hoofdkaart in marge een zeer verkorte toelichting verschijnen, terwijl een meer uitgebreide toelichting ieder blad zal vergezellen. Hierin zal een verantwoording gegeven worden van verschillende paleontologische en petrologische bepalingen, waarin al datgene te vinden zal zijn dat op de kaart niet kan worden aangegeven.

De dichtheid van het waarnemingenet is zeer verschillend. Bepaalde patronen, b.v. krekken in het kustgebied, worden zeer nauwkeurig geкартеerd. Zulk een grens staat op 25 m nauwkeurig op de kaart. In vrijwel homogene gebieden worden de boringen met een grotere tussenruimte geplaatst, 10 à 15 per km².

Het tijdschema voor opname en uitgave van de nieuwe kaart beslaat een periode van 30 jaar.

Er is in dit overzicht van de nieuwe kaartering van de geologische gesteldheid van ons land een overzicht gegeven van enkele hoofdtrekken. Veel is er in dit bestek onbesproken gebleven, veel is er ook dat wel onbesproken moet blijven omdat meer ervaring en meer kennis nodig zijn.

EEN INTERESSANTE STEEN

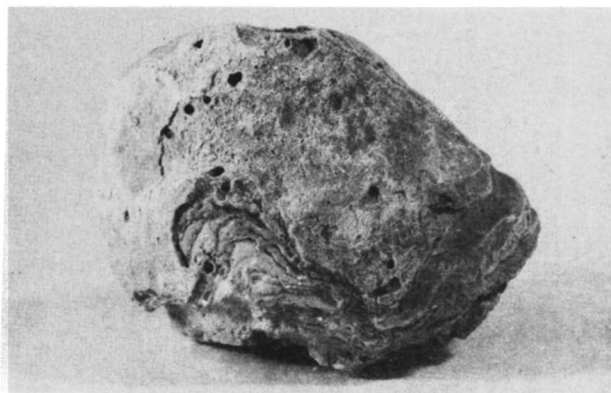
door P. Kruizinga

Sinds lange tijd (ongeveer 50 jaar) is een stuk kalksteen in mijn bezit waarop bovenstaande aanduiding zeer zeker van toepassing is. Er is veel aan te zien en omtrent het samen voorkomen van allerlei dieren tijdens het Boven-Siluur is er eveneens nog iets van te leren.

Bij deze steen kan een reeds veel gebruikte en misbruikte uitspraak worden herhaald n.l.: "Onder de zon is er toch niets nieuws" De zwerfsteen werd gevonden bij graafwerk ten behoeve van uit te voeren rioleringswerken in het Noorden der stad Groningen (de Tuinbouwstraat). De afmetingen zijn ongeveer 8 x 8 x 10 cm en de vorm is die van een enigermate rondachtige klomp met afgeplatte onderkant. Wij hebben hier n.l. te maken met een stromatoporenkolonie, die tijdens het transport door het diluviale landijs, geheel vrij geprepareerd is uit het gesteente, waarin hij oorspronkelijk heeft gezeten.

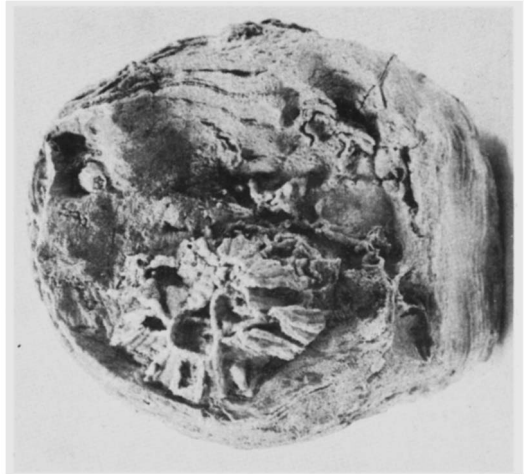
De concentrisch gelaagde bouw valt duidelijk in het oog. Het oppervlak blijkt bij nauwkeurige bestudering niet zo fraai te zijn als het op het eerste gezicht lijkt en als wij wel zouden wensen. Er is een korreling aanwezig als gevolg van de afzetting van secundaire calciet.

In de stromatoporenkolonie kan men, voornamelijk in een van de zijanten, ongeveer een 10-tal ondiepe ronde gaatjes zien, die een diameter hebben van ongeveer 2 à 3 mm. De diepte daarvan is verschillend (tot ongeveer 6 mm) en langs de wanden zitten evenwijdig aan het oppervlak van de steen verlopende

strepen. Het lijkt wel haast waarschijnlijk, dat daarin destijds dieren, in symbiose, hebben geleefd met de stromatoporen en in de eerste plaats denken wij dan natuurlijk aan wormen zoals Cornulites serpularius Schloth. De gaatjes zijn echter te klein om aan die soort te kunnen worden toegeschreven.

Verreweg het interessantst is evenwel de onderkant der kolonie, omdat ze heeft geleefd op een koraalrif. Vermoedelijk was dit gewoonlijk, of tenminste zeer dikwijls het geval. Een klein gedeelte van deze koralen, die volledig uitgeprepareerd zijn, is nog bewaard gebleven. In de eerste plaats leefde op het rif Halysites catenularia Linn en verder nog Syringopora bifurcata d'Orb. Van deze twee soorten was de laatste begonnen de Halysites te overwoekeren, en deze zal dientengevolge waarschijnlijk zijn afgestorven, maar op haar beurt hebben de stromatoporen weer een eind gemaakt

aan het bestaan van Syringopora's. Bovendien zit daar nog een stukje van een kleine rugose koraal, dat aan het dikste eind ongeveer 6 mm dik is en aan het andere (onderste) 4 mm. De septa zijn duidelijk te onderscheiden, ofschoon de conservatie van dit fossiel veel heeft geleden door de secundaire calciëtvorming. Ook aan recente koraalriffen kan herhaaldelijk worden waargenomen hoe een kolonie van een koraalsoort zich is gaan ontwikkelen op een andere, en ten koste daarvan, maar ook hydrozoën b.v. Millepora en kalklagen zoals Lithothamnium laten daarvan soms voorbeelden zien, voorbeelden uit hun strijd om het bestaan, om een goed plaatsje te verkrijgen in voedselrijk water.

Van deze stromatoporenkolonie is geen preparaat gemaakt omdat het daarvoor nodig zou zijn geweest er een stukje af te zagen, waardoor het fossiel zou zijn geschonden en de wetenschappelijke waarde er van zou daardoor nauwelijks zijn vergroot.

Vermoedelijk zou door determinatie gebleken zijn, dat wij te maken hebben met een van de gewone soorten van stromatoporen uit het Boven-Siluur van het Oostzeegebied, uit de omgeving van Gotland en Oesel.

Foto's: de Heer Spruit te Nijmegen.